

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Мектеп жасына дейінгі балаларды рухани адамгершілікке тәрбиелеуде ұлттық құндылықтарды қолдану ерекшелігі

ЖАРИЯЛАНДЫ
26.12.2024

ТІРЕК СӨЗДЕР
жеке тұлға, мәдениет, мектеп жасына дейінгі балалар, рухани-адамгершілік, тәрбие, ұлттық құндылықтар

СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/173767/>

Жанысбекова Айгуль Досымжановна

Алматы облысы, Қарасай ауданы, Қаскелең қаласы «Ерке-Нұр» бөбекжай-балабақшасы

Лауазымы: Әдіскер

Аңдатпа

Бұл мақалада мектеп жасына дейінгі балаларды рухани-адамгершілікке тәрбиелеудің маңыздылығы мен осы процесте ұлттық құндылықтарды қолданудың ерекшеліктері талданады. Мақалада ұлттық құндылықтардың балалардың тұлғалық дамуына әсері, олардың рухани әлемін қалыптастырудағы рөлі, сондай-ақ ұлттық мәдениеттің тәрбиелік потенциалы қарастырылады. Сонымен қатар, мектеп жасына дейінгі балаларға ұлттық құндылықтарды дұрыс және тиімді түрде үйретудің әдіс-тәсілдері мен тиімділігі жөнінде кеңестер беріледі.

Кілт сөздер:

рухани-адамгершілік, мектеп жасына дейінгі балалар, ұлттық құндылықтар, тәрбие, мәдениет, жеке тұлға

Рухани-адамгершілік тәрбиенің маңыздылығы

Рухани-адамгершілік тәрбие мектеп жасына дейінгі кезеңде басталады және бала тұлғасының негізін қалайды. Баланың адамның рухани және

моральдық дүниетанымы осы кезеңде қалыптасып, ол қоғамда өзін қалай ұстау керектігін түсінеді. Рухани-адамгершілік тәрбие балаларды гуманизм, әділдік, мейірімділік, жауапкершілік сияқты адамгершілік қасиеттерді дамытуға бағытталған. Мұндай қасиеттер бала өмірінің барлық аспектілеріне әсер етеді, оның өзара қарым-қатынастары мен қоғамдағы рөлі үшін маңызды болады.

Мектеп жасына дейінгі кезеңде балалардың эмоционалды және әлеуметтік дамуы айтарлықтай қарқынды өтеді. Бұл жас балалардың әдептілік нормаларын меңгеруге, моральдық таңдау жасауға, жақсы мен жаманды ажыратуға қабілетті болуына мүмкіндік береді. Осыған орай, рухани тәрбиенің негіздері ерте жастан басталып, балалардың психоэмоционалды дамуына әсер етеді.

Ұлттық құндылықтардың тәрбиедегі рөлі

Ұлттық құндылықтар – бұл халықтың мәдениетін, салт-дәстүрін, ділін, өнерін, тілін, тарихын бейнелейтін маңызды элементтер. Ұлттық құндылықтарды мектеп жасына дейінгі балалардың тәрбиесіне енгізу олардың өз мәдениетін танып, құрметтеуіне және бойында ұлттық сана-сезімді қалыптастыруға септігін тигізеді. Ұлттық құндылықтар баланың рухани дамуын байыта отырып, оның әлемге деген көзқарасын кеңейтеді.

Қазақ халқының дәстүрлерін, салт-жораларын балаларға ерте жастан үйрету маңызды. Мысалы, балаларға қазақтың мақал-мәтелдерін, аңыз-әңгімелерін, ертегілерін оқыту арқылы оларды өмірлік даналыққа, еңбекқорлыққа, жауапкершілікке баулу мүмкіндігі артады. Сонымен қатар, балаға жеті атаны білу, ұлттық киімдердің мәні, қазақ халқының ұлы тұлғалары туралы мағлұматтар берілгенде олардың өз ұлтына деген мақтаныш сезімі оянады.

Ұлттық құндылықтарды қолданудың әдіс-тәсілдері

Ойындар мен іс-әрекеттер

Ұлттық ойындар мен іс-әрекеттер арқылы балалардың бойында өз мәдениетіне деген қызығушылықты арттыруға болады. Мысалы, «Арқан

тарту», «Асық ату», «Қол күресі» сияқты ұлттық ойындар балалардың дене шынықтыруы мен командалық жұмыс дағдыларын дамытумен қатар, ұлттық дәстүрлерді меңгеруге мүмкіндік береді. Ойын барысында балалар ұлттық ойындардың ережелерін үйреніп, оларды есте сақтайды және құрметтейді.

Әдеби мұралар

Қазақ халқының бай ауыз әдебиеті балаларды рухани тәрбиелеуде үлкен рөл атқарады. Қазақ ертегілері, аңыздары мен батырлар жырлары балаларды батырлыққа, әділеттілікке, адалдыққа тәрбиелейді. «Алпамыс батыр», «Қобыланды батыр» сияқты эпостық шығармаларды оқып, балалар ұлттық батырларымыздың ерліктері туралы біліп, өз елінің тарихына құрметпен қарауды үйренеді.

Өнер мен музыка

Ұлттық өнер мен музыка балалардың эстетикалық дамуында үлкен рөл атқарады. Қазақтың халық әндері мен күйлері балалардың эстетикалық талғамын қалыптастырып, олардың музыкаға деген қызығушылығын арттырады. Музыкалық шығармаларды тыңдау, ұлттық аспаптарда ойнау, халық әндерін орындау арқылы баланың шығармашылық қабілеттерін дамытуға болады.

Ұлттық мәдениеттің тәрбиедегі маңызы

Ұлттық мәдениеттің негізгі элементтері – тіл, киім, тағам, өнер және салт-дәстүрлер – балаларға туған елінің мәдениетін терең түсінуге мүмкіндік береді. Ұлттық киімдермен таныстыру, олардың тарихи мағынасын түсіндіру баланың ұлттық ерекшеліктер мен мәдени мұраға деген қызығушылығын оятады. Қазақтың ұлттық киімдері, бас киімдері, қолөнер бұйымдары арқылы балаларға ұлттық мәдениет элементтері таныстырылады.

Сонымен қатар, балаларды ұлттық мерекелер мен іс-шараларға қатыстыру олардың ұлтты және мәдениетті құрметтеуге, ұлттық дәстүрлерді сақтауға ұмтылуына себеп болады. Мысалы, Наурыз

мейрамы, Қазақ хандығының құрылған күні сияқты маңызды тарихи даталар балаларға өз елінің тарихымен танысуға мүмкіндік береді.

Мектеп жасына дейінгі балаларды рухани-адамгершілікке тәрбиелеуде ұлттық құндылықтарды қолдану – маңызды әрі қажетті процесс. Ұлттық құндылықтар баланың тұлғалық дамуына оң әсер етіп, оның рухани әлемін байытып, оны мәдениетке, тарихқа, салт-дәстүрлерге деген құрметке тәрбиелейді. Ұлттық құндылықтарды бала тәрбиесінде дұрыс пайдалану арқылы оның дүниетанымын кеңейтіп, отансүйгіштік, еңбекқорлық, адалдық сияқты қасиеттерді дамытуға болады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Абдрахманова, Ж. (2020). *Ұлттық құндылықтар және рухани тәрбие*. Алматы: Мектеп баспасы.
2. Қаратаев, С. (2018). *Мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу әдістемесі*. Нұр-Сұлтан: Астана кітап.
3. Назарбаев, Н. (2004). *Қазақстанның мәдени мұрасы*. Алматы: Қазақ энциклопедиясы.
4. Төлеуова, А. (2015). «Ұлттық құндылықтарды насихаттау жолдары». *Педагогика журналы*, 3(45), 56-60.
5. Юнеско. (2012). *Мектепке дейінгі тәрбиедегі мәдени мұраның рөлі*. Париж: Юнеско баспасы.